

Colaborare transfrontalieră și contribuția UE în domeniul bolilor netransmisibile:

Rezumatul declarației de acord privind Acțiunea comună a CHRODIS-PLUS¹

octombrie 2020

¹The Consensus Statement constitutes Deliverable 4.2 of JA-CHRODIS PLUS and aims to analyse the JA CHRODIS (2014-2017) and JA CHRODIS-PLUS (2017-2020) experiences and lessons learnt in terms of integration in national policies and sustainability. The aim was to reach consensus (a “Consensus Statement”) concerning the EU added value of cross-country collaboration in the field of health promotion and prevention and management of chronic diseases beyond the project. It also contributes to understanding current NCDs strategies and implementation routes, particularly to reach EU citizens across the life-course in the places where they live, work, study and grow, with the ultimate goal to improve health and wellbeing for all.

De ce trebuie să acționăm pentru prevenirea și gestionarea bolilor netransmisibile?

olile netransmisibile - printre care se numără bolile cardiovasculare, cancerul, diabetul și bolile respiratorii cronice - sunt principala cauză a presiunilor exercitate asupra sistemului de sănătate și de asistență socială din Uniunea Europeană (UE)[2],[3]. Co-morbiditatea, adică prezența mai multor boli cronice la o singură persoană, este în creștere și afectează peste 60% din populația cu vârste peste 65 de ani din Europa[4]. Bolile netransmisibile și co-morbiditățile sunt legate de numeroase efecte negative asupra sănătății și a vieții sociale, inclusiv mortalitatea prematură, dizabilitățile și o calitate scăzută a vieții. Tratatamentul și gestionarea co-morbidităților consumă aproximativ 70-80% din bugetele de asistență medicală din UE, punând presiuni ridicate asupra sistemelor de sănătate și reprezentând una dintre provocările fiscale și sociale cele mai urgente și importante pentru statele membre.

Co-morbiditățile sunt mai frecvente în rândul populației dezavantajate social, existând probabilitatea creșterii inegalităților din domeniul sănătății, chiar și în țările în care accesul la serviciile de îngrijire a sănătății este, de foarte multă vreme universal, liber și gratuit. Numai soluționarea aspectelor din sectorul medical nu va fi de ajuns pentru combaterea bolilor netransmisibile, care reprezintă o problemă tot mai acută; va fi întotdeauna nevoie de acțiuni complementare inițiate de alte sectoare și părți interesate.[5]

Reducerea impactului bolilor netransmisibile a devenit și mai urgentă, în contextul pandemiei de SARS-CoV-2 (COVID-19). Această pandemie nu provoacă numai o criză în sistemul medical mondial, ci are și un impact negativ profund asupra economiei globale, punând în pericol sănătatea fizică și mentală, dar și bunăstarea socială a populațiilor lumii. Are un efect disproporționat asupra persoanelor vârstnice, a persoanelor cu sistem imunitar slăbit și a celor care suferă de boli netransmisibile, și care prezintă un risc mai ridicat de dezvoltare de simptome grave sau de deces.[6] La fel ca bolile netransmisibile, și COVID-19 are un impact disproporționat asupra populațiilor dezavantajate. Acest lucru se adaugă la inegalitățile existente în materie de îngrijiri medicale și reafirmă faptul că este nevoie ca bolile netransmisibile să fie abordate în mod holistic, care să includă o perspectivă de egalitate și să ia în considerare determinanții sociali ai sănătății.

Deși creșterea continuă a costurilor financiare și umane determinate de bolile cronice începe să atragă atenția factorilor de decizie politici de la nivel național și european, nu se întreprind acțiuni suficiente pentru prevenirea, pentru amânarea momentului declanșării bolilor cronice, și nici pentru gestionarea eficientă a afecțiunilor cronice, odată apărute.

CHRODIS-PLUS (2017-2020) a fost o inițiativă finanțată de Comisia Europeană și de 42 de organizații participante din 21 de țări europene.

Acțiunea comună CHRODIS-PLUS a promovat implementarea politicilor, a strategiilor și a intervențiilor identificate în Acțiunea Comună CHRODIS (2014-2017).

Printre principalele activități se numără:

- 16 dialoguri pe teme politice, care au contribuit la informarea, dezvoltarea sau implementarea de politici în vederea îmbunătățirii acțiunilor de combatere a bolilor cronice;

- 21 de proiecte-pilot de implementare, concentrate pe patru domenii majore:

- 1) Promovarea îngrijirii sănătății și prevenția primară**
- 2) Un model de îngrijire medicală integrată a co-morbidităților**
- 3) Promovarea îngrijirilor medicale de calitate pentru bolile cronice**
- 4) Piața muncii și bolile cronice**

Resursele identificate în Acțiunea comună a CHRODIS PLUS, pentru reducerea impactului negativ al bolilor netransmisibile

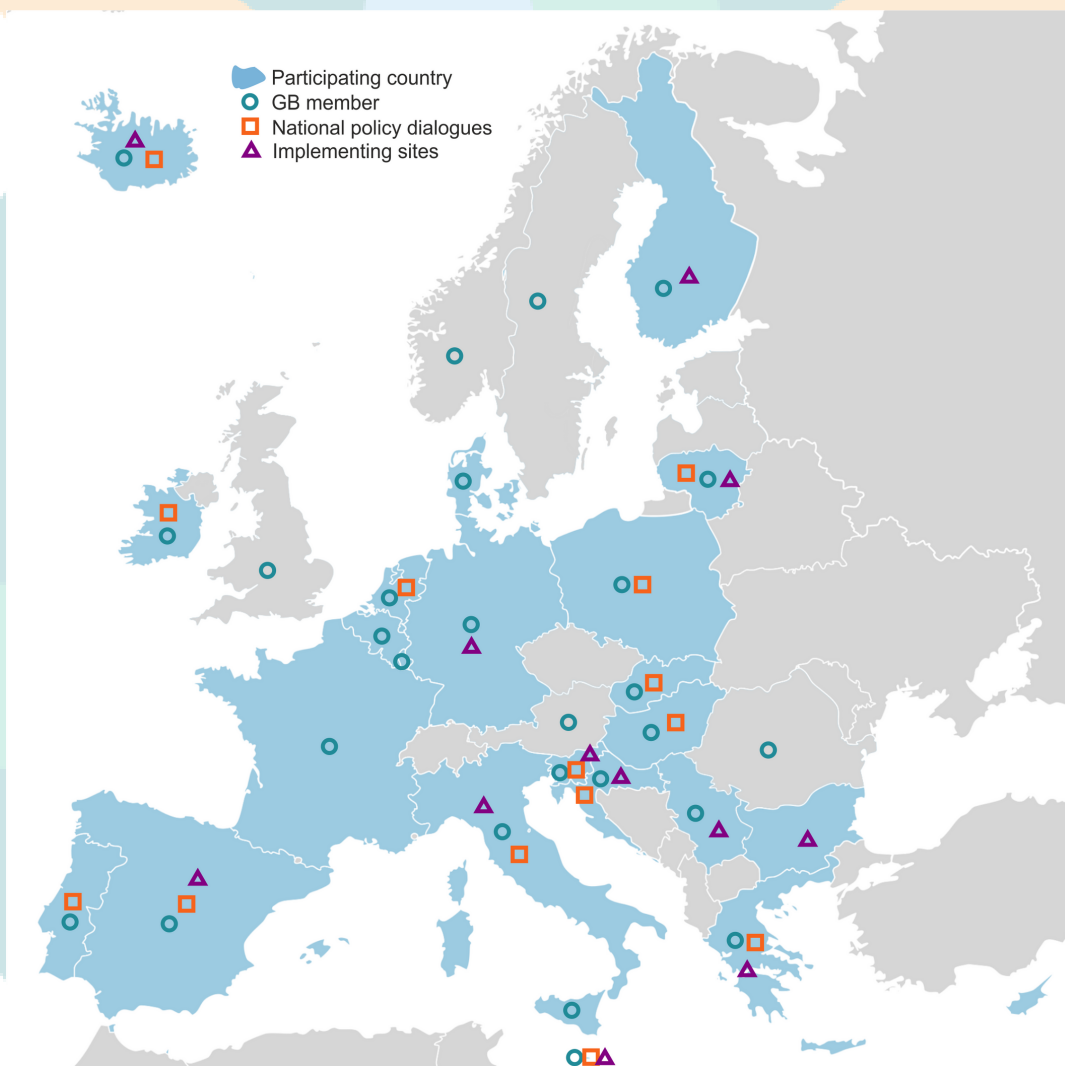
Prin intermediul Acțiunii comune CHRODIS PLUS, 42 de organizații partenere din 21 de țări europene s-au angajat să dezvolte, să perfecționeze și să testeze diverse instrumente (spre exemplu, bune practici, modele de îngrijire) în vederea reducerii impactului negativ al bolilor netransmisibile. Instrumentele construite pe baza rezultatelor Acțiunii comune CHRODIS (2014-2017) au fost analizate din perspectiva posibilității lor de transferare în diferite situații.

16 dialoguri pe teme politice (14 la nivel național și 2 la nivelul UE), care au contribuit la informarea, dezvoltarea sau implementarea de politici în vederea îmbunătățirii acțiunilor de combatere a bolilor cronice.

14 dialoguri pe teme de politici naționale au fost organizate folosind Metoda CHRODIS PLUS de dialog pe teme politice. Această metodă este un instrument util și transferabil în alte domenii de politici de cercetare. În urma dialogurilor, s-au identificat politici sau modificări ale politicilor și legislației existente, care ar putea contribui la combaterea principalilor factori de risc pentru bolile cronice. Un grup diversificat de părți interesate relevante (de ex., funcționari publici, consultanți tehnici, factori de decizie, ministere naționale, organizații multilaterale, asociații profesionale/de pacienți, ONG-uri, „ambasadori” individuali și antreprenori) a fost identificat și implicat în această acțiune. Toate dialogurile au avut ca rezultat Planuri de acțiune.

Mai multe informații despre Metoda CHRODIS PLUS de dialog pe teme politice, precum și despre lecțiile învățate în urma dialogurilor pe teme politice pot fi găsite [aici](#).

CHRODIS PLUS

Resursele identificate în Acțiunea comună a CHRODIS PLUS, pentru reducerea impactului negativ al bolilor netransmisibile

21 de proiecte-pilot de implementare s-au concentrat pe patru domenii majore și au avut următoarele rezultate:

1) Promovarea îngrijirii sănătății și prevenția primară

Lecțiile învățate în urma transferului și a implementării a 5 bune practici în 8 amplasamente
[Rapoarte și recomandări](#)

Rețeaua de promovare a sănătății la locul de muncă,

Lombardia: Obiectivul său este să ofere condiții mai sănătoase la locul de muncă, prin implicarea și prin intensificarea colaborării dintre angajați și principalele părți interesate de pe piața muncii: asociațiile de întreprinderi, sindicatele și sistemul regional de sănătate.
[Pagina principală](#) și [Pagina de Bune Practici](#)

Recunoașterea ca școală activă: Programul are ca scop creșterea frecvenței activității fizice la copii, prin dezvoltarea și educarea unei populații școlare active.
[Pagina principală](#) și [Pagina de Bune Practici](#)

JOGG: Programul încurajează toate persoanele dintr-un oraș sau dintr-un cartier să pregătească mâncare sănătoasă și promovează exercițiile fizice ca pe un mod de viață atractiv pentru cei tineri. [Pagina principală](#) și [Pagina de Bune Practici](#)

Studiul Toy Box: Acest studiu dorește să promoveze un stil de viață sănătos încă din copilărie, astfel încât să prevină apariția obezității. Include schimbări de mediu și intervenții de grup. [Pagina principală](#) și [Arhiva CHRODIS](#)

Îmbătrânirea activă: Un program multi-modal, pe o perioadă de 6 luni, dezvoltat în Islanda, care are ca scop îmbunătățirea nivelurilor de activitate fizică ale persoanelor vârstnice, precum și a comportamentului acestora în legătură cu sănătatea proprie.
[Pagina principală](#) și [Pagina de Bune Practici](#)

Pentru mai multe intervenții, consultați [Arhiva de bune practici a CHRODIS](#)

2) Un model de îngrijire medicală integrată a co-morbidităților

Modelul de îngrijire medicală integrată a co-morbidităților are ca scop depășirea obstacolelor legate de îngrijirea fragmentată. Modelul, aplicabil la scară largă, propune 16 componente pentru o mai bună îngrijire a pacienților cu co-morbidități. Abordarea structurată susține furnizorii de îngrijire medicală, permite obținerea de rezultate mai bune și are ca scop optimizarea resurselor utilizate.

Modelul de îngrijire medicală integrată a co-morbidităților a fost evaluat în practică, de către 5 echipe aflate în centre-pilot, ca să se stabilească dacă poate fi aplicat în diferite contexte locale. 3.500 de pacienți au beneficiat în urma implementărilor pilot.
[Rezultatele etapei de pre-implementare](#)
[Evaluarea implementării-pilot a modelului de îngrijire medicală integrată a co-morbidităților](#)

3) Promovarea îngrijirilor medicale de calitate pentru bolile cronice

Instrumentul QCR (Criterii de calitate și recomandări - Quality Criteria and Recommendations) reprezintă un set de criterii de calitate care poate fi aplicat în diverse domenii de asistență medicală (prevenție, asistență medicală, promovarea unei vieți sănătoase, educație, instruire) și sunt îndeajuns de generale încât să poată fi aplicate în țări cu diferite sisteme politice, administrative, sociale și de asistență medicală. Include 9 criterii de calitate, care conțin 39 de categorii, clasificate și ponderate astfel încât să contribuie la îmbunătățirea prevenției și a calității îngrijirilor medicale pentru persoanele cu boli cronice.

Ghidul pentru implementarea Instrumentului QCR în vederea creșterii calității asistenței medicale pentru persoanele cu boli cronice descrie procesul general de implementare (inclusiv posibilitatea de aplicare și în alte contexte), indică implicațiile privitoare la utilizarea sa și sugerează pașii ulteriori care trebuie urmați pentru oferirea unor îngrijiri medicale de calitate pentru persoanele cu boli cronice.
[Link către Ghid](#)

4) Piața muncii și bolile cronice

Procedura CHRODIS PLUS în ceea ce privește piața muncii și afecțiunile cronice

Procedura conține două instrumente:

- 1) un Instrument de Instruire pentru manageri, cu privire la includerea și capacitatea de muncă a persoanelor cu afecțiuni cronice; și
- 2) un Set de Instrumente pentru Locul de Muncă, care susține bunăstarea, sănătatea și participarea angajaților.

Se adresează managerilor, departamentelor de resurse umane și specialiștilor în sănătate și securitate în muncă, și le oferă liste de verificare care să-i ajute să înțeleagă unde este nevoie de intervenții, precum și instrumente pentru măsurarea capacității de muncă a angajaților cu afecțiuni cronice, și îi ajută să stabilească acțiuni practice în vederea creării unui loc de muncă sănătos, atât din punct de vedere structural, cât și din punct de vedere al culturii organizaționale și al atitudinilor.
[Link către Procedura](#)

Aproximativ 20 de parteneri de implementare din Europa, din domeniile de activitate 1, 2 și 3, au utilizat cu succes **Strategia CHRODIS PLUS pentru transferul și implementarea bunelor practici**. [Descrierea completă a strategiei](#).

Viziunea pentru schimbul de bune practici în domeniul bolilor netransmisibile

Cauzele care stau la baza bolilor netransmisibile sunt complexe, fiind de obicei o combinație de factori genetici, fiziologici, socio-economici, comportamentali și de mediu. Mulți dintre factori sunt din afara sistemului medical și sunt direct corelați cu condițiile în care ne naștem, trăim, lucrăm și îmbătrânim. Prevenirea, gestionarea și controlul bolilor netransmisibile necesită o viziune cuprinzătoare[7], în vederea implementării de strategii eficiente.

În vederea redactării Declarației de Acord, Acțiunea comună CHRODIS-PLUS a implicat Grupul de Coordonare pentru Promovarea Sănătății, Prevenirea Bolilor și Gestionarea bolilor netransmisibile (SGPP) din cadrul Comisiei Europene, precum și Comitetul director al CHRODIS-PLUS[8], este interesat într-un proces de creare colaborativă, în urma căruia să fie definite viziunea și principiile pentru schimbul de bune practici în materie de boli netransmisibile între statele membre UE. Lucrând împreună, au identificat și domenii prioritare de acțiune, printre care promovarea sănătății și prevenirea bolilor, precum și abordarea „sănătatea în cadrul tuturor politicilor”.

Și inițiativele europene generale pot fi valorificate în așa fel încât să contribuie la atingerea priorităților stabilite. Printre acestea se numără priorități politice majore ale UE privind sănătatea, aspectele sociale și de mediu, cum ar fi Pactul Verde European și strategia asociată cu acesta „de la fermă la consumator”, precum și Planul european de combatere a cancerului. Aceste strategii oferă o șansă importantă prin care să se conceapă și să se ofere un răspuns coerent la provocările legate de producția nesustenabilă de alimente, de schimbările climatice și de obiceiurile de consum.[9],[10] Pactul Verde European este în centrul angajamentului UE pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă din Agenda ONU 2030.

Promovarea consumului sustenabil de alimente și facilitarea trecerii la o alimentație sănătoasă și sustenabilă, precum și trecerea către o „economie verde”, sunt în conformitate cu angajamentele luate de statele membre ale UE în cadrul Pilonului european pentru drepturi sociale (EPSR).[11]

Un alt instrument relevant de elaborare de politici este și Semestrul European, principalul mecanism de coordonare economică și socială din UE.[12] Semestrul European oferă cadrul în care Comisia Europeană și statele membre să se pună de acord cu privire la reformele care trebuie implementate în anul următor, care să vină în întâmpinarea provocărilor cu care se confruntă fiecare țară. Legislația precedentă de la nivel național și european a fost menționată în multe dintre dialogurile CHRODIS PLUS pe teme de politici, cum ar fi acelea în materie de determinanți comerciali ai sănătății (de ex., Directiva UE privind produsele din tutun sau reclamele la alimente adresate copiilor și adolescenților)[13].

Un schimb mai eficient de practici, precum și eforturile concertate ale decidenților politici de la nivel național și european cu privire la determinanții comerciali ai sănătății ar putea combate în mod direct obezitatea, dependențele, precum și impactul negativ al bolilor netransmisibile. Acțiunile comune anterioare și viitoare în domeniul nutriției, spre exemplu, includ Acțiunea comună în materie de nutriție și activitate fizică (JANPA), precum și Acțiunea comună în materie de implementare a celor mai bune practici validate în nutriție (JA BestReMap).[14],[15] În mod similar, statele membre și reprezentanții UE s-ar putea reuni în jurul inițiativelor internaționale (de ex., obiectivele de dezvoltare durabilă, ODD), astfel încât să definească și alte acțiuni la nivel european, național și local, care să abordeze aspecte importante legate de sănătate, schimbări climatice și sustenabilitate.

Concluziile și Recomandările CHRODIS PLUS pentru integrarea bunelor practici în materie de boli netransmisibile în politicile naționale

Multe dintre statele membre participante și/sau dintre autoritățile regionale au arătat că vor continua implementarea sau vor iniția o extindere procesului de schimb de bune practici, care a început în timpul Acțiunii comune CHRODIS PLUS. În următoarele cazuri sunt descrise concluziile la care s-a ajuns în urma Acțiunii comune, exemple de acțiuni asociate întreprinse în timpul Acțiunii comune, precum și recomandări care să faciliteze integrarea cu succes a bunelor practici în politicile naționale, în vederea reducerii impactului negativ al bolilor netransmisibile.

Concluzia 1: Corelarea dintre strategiile și planurile naționale/regionale în materie de boli netransmisibile și obiectivele existente în materie de sănătate și dezvoltare durabilă

Acțiunea CHRODIS PLUS: Multe dintre activitățile CHRODIS PLUS au fost corelate cu strategiile naționale, regionale și globale în materie de boli netransmisibile. Un exemplu de bune practici este inițiativa „JOGG” (Tineri cu greutate ideală) din Țările de Jos. O parte dintre elementele acestei practici au fost transferate în Islanda și au fost implementate aici în vederea consolidării Programului comunitar de promovare a sănătății.

Recomandare: Facilitați alinierea cu politicile naționale existente, prin adaptarea practicilor la nevoile și caracteristicile locale, precum și prin oferirea unui cadru și a unor instrumente clare care să susțină transferul, adoptarea și evaluarea rezultatelor procesului de integrare a bunelor practici.

Concluziile și Recomandările CHRODIS PLUS pentru integrarea bunelor practici în materie de boli netransmisibile în politicile naționale

Concluzia 2: Intervenții în vederea depășirii barierelor și limitelor dintre sectoare și dintre nivelurile de guvernare, precum și identificarea de soluții sistemice

Acțiunea CHRODIS PLUS: Rolul colaborării intersectoriale în materie de bune practici pentru promovarea sănătății a fost explorat de partenerii CHRODIS PLUS, în cooperare cu inițiatorii a douăzeci de bune practici din Europa. Multe dintre practicile identificate au implicat colaborarea dintre mai mult de șase sectoare din afara sistemului de îngrijire a sănătății. Experiențele au fost sintetizate, astfel încât să se identifice barierele și facilitatorii transversali, și au avut ca rezultat formularea de recomandări pentru colaborarea intersectorială (rezumate mai jos).

Recomandări: Investiții în vederea punerii la aceeași masă a unui grup eficient de parteneri diferiți, cu diverse experiențe și abilități, astfel încât să existe suficiente resurse care să susțină colaborarea.

Definirea unei viziuni comune asupra problemei care trebuie rezolvată, în concordanță cu obiectivele comune, precum și utilizarea unei abordări planificate/sistematice, care să fie adecvată pentru toți partenerii.

Construirea de legături între sectoarele și disciplinele cu o gestionare eficientă.

Concluzia 4: Asigurarea de resurse economice, tehnice și umane adecvate pentru transferul, implementarea și sustenabilitatea bunelor practici, plecând de la „ce funcționează” în prezent și recunoscând experiența valoroasă și potențialul personalului existent.

Acțiunea CHRODIS PLUS: Dialogul pe politici la nivel european în materie de finanțare a acțiunilor de promovare a sănătății și de prevenire a bolilor cronice a concluzionat că viitorii beneficiari ai fondurilor UE trebuie să dețină cunoștințele și să aibă capacitatea să identifice oportunitățile eligibile de finanțare, să solicite finanțarea și apoi să absoarbă fondurile și să gestioneze cu succes proiectele asociate. Clădirea acestei capacități și conștientizări în rândul beneficiarilor de la toate nivelurile de guvernare ar trebui să fie una dintre principalele priorități pentru viitoare acțiuni în domeniu.

Recomandări: Utilizarea fondurilor și a stimulentei economice acordate de UE pentru promovarea procesului de implementare a obiectivelor comune și pentru încurajarea integrării pe termen lung și a sustenabilității bunelor practici. Sprijinirea tuturor organizațiilor (în special organizațiile mici), astfel încât să poată să înțeleagă și să identifice oportunități de finanțare și/sau de grupare de proiecte de investiții. Consolidarea rolului și a capacității actorilor intermediari (de ex., între nivelul național și cel regional), în vederea îmbunătățirii fluxului de informații și de oportunități între toate nivelurile de guvernare.

Concluzia 5: Sprijinirea și facilitarea procesului decizional bazat pe informații solide în materie de politici și practici cu privire la bolile netransmisibile.

Acțiunea CHRODIS PLUS: Modelul de îngrijire medicală integrată a co-morbidităților a fost evaluat în practică de către 5 echipe aflate în centre-pilot, ca să se stabilească dacă poate fi aplicat în diferite contexte. În baza experienței și a cunoștințelor locale, partenerii participanți au adaptat modelul de îngrijire medicală integrată a co-morbidităților la caracteristicile specifice sistemului local de îngrijire a sănătății, și au dezvoltat versiuni ale modelului, specifice țării lor, în vederea implementării la nivel local. 3 din 5 amplasamente-pilot au confirmat extinderea ulterioară la nivelul întregii țări.

Recomandări: Oferirea de susținere politică și includerea noilor practici în strategiile politice existente; confirmarea că rezultatele procesului de implementare a acestor strategii sunt comunicate în mod eficient către decidenții politici și către alte părți interesate să susțină elaborarea de politici bazate pe informații solide.

Recunoașterea importanței promovării sănătății în vederea prevenirii bolilor netransmisibile și o mai bună utilizare a bunelor practici în materie de promovare a sănătății și prevenire a bolilor. Utilizarea de instrumente, cum ar fi paginile de internet cu bune practici, pentru o integrare mai bună a politicilor bazate pe informații solide (și crearea de lecții în vederea transferabilității, scalabilității și evaluării acestora în timp). [16,17]

Puteți găsi lista completă a resurselor bibliografice [aici](#).